

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Електротехнічний

(факультет)

Кафедра перекладу

(повна назва)

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
дипломного проекту (роботи)**

Бакалавр

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузь знань **Гуманітарні науки**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність **6.020303 Філологія**

(код і назва спеціальності)

спеціалізація **Германські мови та літератури(переклад включно)**

(назва спеціальності)

Кваліфікація **Фахівець у галузі філології, лінгвістики та
перекладів,перекладач**

(назва кваліфікації)

на тему: **Граматичні труднощі перекладу англomовних юридичних
текстів українською мовою**

Виконавець:

Студент 4 курсу, групи ФЛ-14-1

(підпис)

Кучеренко М.С.

(прізвище та ініціали)

Керівники проекту	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
	Нестерова О.Ю.		
Рецензент	доц. Кабаченко І.Л.		
Нормоконтроль	ст. викл. Черкащенко О.М		

Дніпро
2018

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри

_____ Перекладу _____

(повна назва)

_____ Введенська Т.Ю. _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » червня 2018 року

ЗАВДАННЯ
на дипломний проект (роботу)

_____ бакалавра _____

(назва рівня вищої освіти)

студента **ФЛ-14-1**

(група)

Кучеренко М.С.

(прізвище та ініціали)

Тема дипломного проекту: Граматичні труднощі перекладу англomовних юридичних текстів українською мовою

затверджена наказом ректора НТУ"ДП" від 07.05.18. № 568-л

Розділ	Зміст	Термін виконання
<i>Теоретичний</i>	<i>На основі матеріалів виробничих практик, інших наукових джерел розробити гіпотезу дослідження, визначити його мету та завдання, проаналізувати існуючі підходи до вивчення проблеми, яка досліджується</i>	25.12.2017
<i>Практичний</i>	<i>Розробити та обґрунтувати методи практичного аналізу обраних прикладів, зробити змістовні висновки щодо труднощів перекладу лінгвістичних явищ</i>	01.06.2018

Завдання видав

_____ (підпис)

Нестерова О.Ю.

(прізвище, ініціали)

Завдання прийняв до виконання

_____ (підпис)

Кучеренко М.С.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання: 04.09.2017

Термін подання дипломного проекту до ЕК: 11.06.2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти перекладу юридичних текстів.....	6
1.1 Поняття науково-технічної літератури. Закономірності її перекладу...6	
1.2 Поняття юридичного тексту.....	11
1.3 Особливості перекладу юридичного тексту.....	19
1.4 Граматичні аспекти перекладу юридичних текстів.....	23
Висновки до 1 розділу.....	27
РОЗДІЛ 2. Аналіз граматичних труднощів перекладу юридичних текстів.....	29
2.1 Труднощі перекладу юридичних текстів на морфологічному рівні на матеріалі міжнародних угод англійською мовою.....	29
2.2 Граматичні труднощі перекладу на синтаксичному рівні.....	35
2.2.1 Рівень словосполучення.....	35
2.2.2 Рівень простого та складного речення.....	42
Висновки до 2 розділу.....	48
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52

ВСТУП

Переклад текстів юридичної тематики справа досить складна. Насичені вузькоспеціальною термінологією, правознавчі тексти потребують від перекладача не лише високого рівня кваліфікації у знанні граматики і лексики мови, обізнаності у галузі юриспруденції, але і знання культури народу носія мови перекладу. Мова – це не лише засіб спілкування нації, але і вмістище культурологічної, соціологічної і історичної інформації про народ. Головну роль у зв'язку з цим, відіграє не тільки володіння соціальними знаннями правових норм, юридичної термінології, судово-процесуальних систем, але і особистісні якості перекладача, оскільки переклад будь-якого тексту передбачає взаємодію суверенних національних мов, і, відповідно, культурних концептів.

Темою дослідження є граматичні проблеми перекладу англомовного юридичного тексту на українську мову.

Об'єкт дослідження – процес перекладу юридичних текстів.

Предмет дослідження – особливості застосування граматичних перекладацьких трансформацій під час перекладу юридичних текстів.

Мета – описати специфіку застосування граматичної трансформації при передаванні англомовних юридичних текстів українською мовою.

Завдання: 1) Ознайомитися з науковими точками зору на проблему перекладу юридичних текстів; 2) Описати відмінності між українськими та англійськими юридичними текстами; 3) Схарактеризувати основні граматичні трансформації, що використовуються при перекладі юридичних текстів.

Наукова новизна дослідження обумовлена тим, що зроблено відповідні науково-теоретичні висновки стосовно розв'язання певних перекладацьких проблем, пов'язаних із перекладом юридичного тексту. Практична цінність

результатів дослідження полягає у можливості їх використання при перекладі певних юридичних текстів.

Методи дослідження – у ході дослідження було використано аналіз способів та прийомів перекладу юридичної термінології при зіставленні юридичних термінів та словосполучень в англійській та українській мовах.

Матеріалом дослідження є юридичні тексти.

Практична цінність роботи визначається тим, що її результати можна застосовувати для розв'язання практичних проблем, пов'язаних з англо-українським перекладом текстів з юриспруденції. Запропонований аналіз опрацьованої літератури може бути використаний у подальших наукових дослідженнях перекладу галузевої термінології.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ

1.1 Поняття науково-технічної літератури. Закономірності її перекладу

Науково-технічні тексти належать до наукового стилю, сферою використання якого є наукова діяльність, науково-технічний прогрес суспільства, освіта, навчання.

Головне призначення цього стилю – систематизація знань, пізнання світу, повідомлення про результати досліджень, доведення теорій, обґрунтування гіпотез, класифікацій, роз'яснення явищ, виклад матеріалу, презентація наукових даних суспільству[6, 25].

Характерні риси наукового і технічного стилю:

- інформативність;
- логічність;
- точність і об'єктивність;
- ясність та зрозумілість;

До головних мовних засобів наукових і технічних текстів належать:

- абстрактна лексика

Велика кількість термінів, схем, таблиць, графіків, зразків-символів, іншомовних слів

- наукова фразеологія;
- цитати;
- посилання;
- загальноживана лексика;
- безсуб'єктність;
- безособовість синтаксису;
- відсутність всього того, що вказувало б на особу автора, його уподобання (емоційно-експресивні синоніми, суфікси, багатозначні слова, художні тропи, індивідуальні неологізми) [6, 9].

Стиль науково-технічної літератури - один із стилів, який здійснює суттєвий і різнобічний вплив на літературну мову. Сфера його застосування дуже широка.

Основне завдання наукової і технічної літератури – просто і доступно довести певну інформацію до читачів. Це досягається логічно обґрунтованим викладенням фактичного матеріалу без застосування емоційно забарвлених слів, висловів і граматичних конструкцій[10, 20].

Оскільки науковій та технічній літературі притаманний формальний, логічний, майже математично строгий виклад матеріалу, є всі підстави назвати подібний стиль формально-логічним. Особа, яка пише на наукові та технічні теми, уникає неточних визначень, необґрунтованих узагальнень, сенсацій. У таких працях завжди присутня ясність, і акцент робиться на логічній, а не на емоційній стороні інформації. Виклад матеріалу зазвичай ведеться не від першої особи, а використовується особливий, «колективний» стиль[9, 22].

Виникнення науково-технічного стилю пов'язане з розвитком різних галузей наукових знань, різних сфер діяльності людини. Для лексичного складу наукової та технічної літератури характерним є, перш за все, вживання великої кількості термінів, тобто слів, що позначають наукові та технічні поняття.

Широкий та інтенсивний розвиток науково-технічного стилю призвів до формування в його рамках численних жанрів, таких, як:

- стаття;
- монографія;
- реферат;
- анотація;
- документація;
- специфікація;

Кожному жанру притаманні свої індивідуально-стильові риси, однак, вони не порушують єдності науково-технічного стилю, наслідуючи його загальні ознаки і особливості[26, 29].

Специфіка англійського науково-технічного стилю полягає в заміні підрядних речень прикметниками в постпозиції (e.g. the materials available) та у використанні форм інфінітива у функції означення (e.g. the temperature to be obtained).. Характерною рисою англійського наукового стилю є поширене використання еліптичних конструкцій (e.g. low-pressure producers), випадки опущення артикля (e.g. general view, biological engineering). Широко використовуються конструкції з прийменником of (e.g. the oxidizer of liquid oxygen) та численні атрибутивні групи (e.g. medium-power silicon rectifiers) [25, 26].

Також відзначається частотне використання експресивних мовних засобів, зокрема порівнянь та метафор.

Специфікою науково-технічного стилю є більш широке використання абстрактних та загальних понять: розвиток, рух, зміна, явища; значно частіше використовуються логічні засоби зв'язку. Манера викладу характеризується переважанням сполучень, ядром яких служить іменник. У науковому стилі української мови широко використовуються однорідні члени, дієприкметникові і дієприслівникові звороти. Часто використовуються ланцюжки з кількох іменників у родовому відмінку (наприклад, визначення зміни напрямку руху частинок). Розглянуті характеристики показують, що загальна характеристика мовних засобів науково-технічного стилю універсальна для зіставлення мов. У порівнюваних мовах дана характеристика орієнтується на основне функціональне завдання і відповідає основним вимогам, які пред'являються до стилю, таким як логічність, аргументованість, точність і об'єктивність викладу. Дані ознаки наукового стилю організовують всі мовні засоби в систему, яка формує науково-функціональний стиль [33, 52].

Отже, мова науково-технічної літератури відрізняється від розмовної мови або мови художньої літератури певними лексичними, граматичними та стилістичними особливостями. Через ці особливості значно ускладнюється процес перекладу науково-технічної літератури [10, 29].

Поширення науково-технічної інформації призвело до зростання значення науково-технічного перекладу, як засобу передачі накопиченої інформації та знань. Проблематика перекладу науково-технічної літератури займає одне з провідних місць у сучасному перекладознавстві.

Переклад неодноразово ставав предметом уваги науковців, які намагались дати різні визначення даного процесу. Вагомий внесок у розробку проблеми внесли Л.С. Бархударов, В.Е. Бреус, В.Н. Комісаров, В.В. Коптілов, Я.І. Рецкер, А.В. Федоров, які займались вивченням особливостей та проблем процесу перекладу загалом та особливо перекладу науково-технічної літератури[6, 34].

Технічний переклад представляє собою вид перекладу, який допомагає встановити взаєморозуміння між людьми, що говорять різними мовами. При спрощеному підході під технічним перекладом розуміють переклад технічних текстів. В основі даного виду перекладу лежить формально-логічний стиль, який характеризується точністю, неемоційністю та безособовістю.

Даний вид перекладу виник на стику лінгвістики з однієї сторони і науки та техніки з іншої. Тому переклад наукової та технічної літератури потрібно розглядати як з точки зору перекладознавства, так і з наукової і технічної позиції.

О.Л.Пумпянський, на основі фактичного мовного матеріалу різних галузей науки та техніки, проводив дослідження на виявлення об'єктивних закономірностей перекладу наукової та технічної літератури. На основі проведеного дослідження він зробив висновок, що в науковій та технічній літературі використовуються ті ж самі мовні засоби, що і в інших видах письмової комунікації, але окремі лексичні та граматичні компоненти мають зовсім інше значення. В зв'язку з цим перед лінгвістами стоїть важливе завдання – виявити і описати специфіку вживання в науці та техніці даних мовних компонентів, та розробити способи адекватного та точного перекладу даних одиниць на інші мови[10, 29].

Як стверджує О. Ключник та Г. Грицик, найбільш типовими лексичними особливостями науково-технічної літератури є насиченість тексту термінами та термінологічними сполученнями. Терміни представляють собою слова, які мають ті ж лінгвістичні властивості, як і інші одиниці словникового складу, але виражають поняття наукооброблені і властиві лише окремій галузі науки та техніки. Терміни становлять суттєву складову науково-технічних текстів і є однією з головних причин виникнення труднощів при перекладі з огляду на їх неоднозначність, відсутність перекладацьких відповідників та національну варіативність[25, 31].

А. Я. Коваленко головним прийомом перекладу термінів вважає переклад за допомогою лексичного еквіваленту, який представляє собою постійну лексичну відповідність, яка точно співпадає з значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти в мові перекладу, відіграють важливу роль в здійсненні даного процесу, адже вони служать опорними пунктами у тексті, від яких залежить розкриття значення інших слів та з'ясування характеру тексту. Тому при їх перекладі дуже важливо правильно вміти знаходити відповідний Еквівалент [9, 29].

Дослідження подібних проблем також висвітлює А.О.Кульчицька, яка для перекладу термінів-словосполучень рекомендує використовувати наступні прийоми:

- 1)Прийом опису – передачу слова за допомогою поширеного пояснення значення даного слова;
- 2)Переклад за допомогою використання родового відмінка;
- 3)Прийом калькування, тобто переклад слова чи словосполучення мови оригіналу за його частинами з наступним складанням цих частин;
- 4)Прийом транскрибування, який передбачає передачу літерами рідної мови звучання слова мови оригіналу;
- 5)Переклад за допомогою використання різних прийменників[43, 48].

До інших особливостей науково-технічної літератури відносять широке вживання різних скорочень, як і тих, що зафіксовані у словниках, так і авторських, okazіональних, що створені тільки на конкретний випадок і зафіксовані лише в одному тексті. Іншу особливість науково-технічної літератури представляють інтернаціональні слова, які незважаючи на схожість звучання у різних мовах, відрізняються в кожній мові своєю семантикою і стилістичним забарвленням, а в теорії перекладу відомі як “фальшиві друзі перекладача”[58, 34].

У процесі всієї своєї перекладацької діяльності перекладач повинен вдосконалюватись у всеможливих дисциплінах та сферах, консультуватись з фахівцями сфери в якій перекладає, постійно читати фахову літературу, ретельно опрацьовувати нову термінологію, працювати з тлумачними словниками, енциклопедіями, ознайомлюватись з усіма чинними стандартами в галузі відповідної спеціалізації та чітко дотримуватись їх положень. Також перекладачеві слід брати участь у різноманітних конференціях та семінарах, присвячених питанням теорії та практики перекладу з відповідного напрямку спеціалізації, підвищуючи, таким чином, свою компетенцію.

1.2 Поняття юридичного тексту

Текст – це об'єднана смисловим зв'язком послідовність знакових одиниць.

Основними властивостями тексту є зв'язність і цілісність. Правильність побудови вербального тексту пов'язана з відповідністю вимозі "текстуальності", зовнішній осмисленості, можливості своєчасного сприйняття, здійснення необхідних умов комунікації тощо. Правильність сприймання тексту забезпечується не лише мовними одиницями і їх поєднаннями, а й необхідним комунікативним фоном [1, 21].

Поняття тексту вивчає лінгвістика тексту. Лінгвістика тексту – напрям лінгвістичних досліджень, об'єктом яких є правила побудови зв'язного тексту і

його смислові категорії. Вона займається з'ясуванням глибинних смислів, які містяться в певному тексті. При цьому врахування принципу використання мовних одиниць (включаючи і невикористання певних категорій чи окремих способів їх вираження) допомагає визначити подеколи приховані від літературознавчого або стилістичного аналізу смислові лінії і підтеми [9, 34]. Лінгвістика тексту вивчає мотивацію вибору однієї мовної форми з двох можливих. Цим вона відрізняється від граматики, яка вказує на одну можливу форму, від стилістики, яка визначає одиницю, що найбільше підходить для даного стилю чи контексту, від риторики, яка шукає оптимальну форму переконання, тощо [11,77]. Текст - це об'єкт, що пов'язує багато галузей наукових знань, які спеціальноспрямовані на вивчення тексту чи лише досліджують його окремі аспекти, як метод певної діяльності [10, 33]. Правнича лінгвістика вивчає юридичний текст.

Юридичний текст визначає поведінку адресатів - країн, організацій, установ, громадян. Юридичний текст наказує, забороняє, дозволяє, рекомендує, змінює, описує реальний світ і поведінку людей. Комунікативний вплив юридичного тексту зумовлений факторами влади, повноважень сил, які в цих текстах вербалізуються. Юридичні тексти становлять клас об'єднаних загальною комунікативною метою текстів, що використовуються в типових ситуаціях спілкування, мають однакову прагматичну установу та спільні лінгвостилістичні риси [4, 44].

За способом репрезентації текст розподіляють на усний і писемний. Для юридичного тексту більш властива писемна форма. За протяжністю текст може обмежуватися словом, словосполученням, реченням, якщо вони виражають цілісну, самодостатню інформацію, яка ситуативно забезпечує розуміння її адресатом. Максимальний його склад необмежений. Речення є найбільш показовим щодо формування стильової якості тексту. Реченню, на відміну від інших рівневих одиниць мови, властива вже комунікативна здатність певного типу, яка відкриває позиції для наступних одиниць цього ж рівня. У такий

спосіб речення бере участь у формуванні функціонально цілеспрямованого, з відповідною стильовою якістю словесного масива - тексту. Речення з функціональною семантикою норми становить основу граматичної структури юридичного тексту [18, 57].

Юридичний текст як продукт відповідного дискурсу є розрізняючим фактором між національними культурами, а сам юридичний дискурс - це, по суті, комплексний вираз взаємин між людиною і суспільством, в зв'язку з чим це явище функціонально направлено на формування у реципієнтів якогось фрагмента світосприйняття, або картини світу [8, 26]. Для юридичного тексту в цілому характерні деякі стилістичні особливості, які виражаються у великій насиченості професійною термінологією, в наявності особливих ідіоматичних виразів і фразеологічних сполучень, не вживаних або рідко вживаних в загальнолітературній мові (*the jury finds guilty, legal consequences, preliminary stipulations, etc*), в використанні зворотів офіційно-канцелярського стилю (*power and authority, terms and conditions, to have and to hold, etc.*), у використанні дієслів в пасивному стані (*P. should be acquitted, the record was read outloud by the investigator, the criminal case was initiated by the Prosecutor's Office, etc.*), в застосуванні латинізмів (*absente reo (the defendant being absent), ex curia (out of court), falsi crimem (The crime of falsification, etc.)*) і скорочень (*cc. (Chapters), CB (casebook), COA (court of Appeals), CIF (Coming into Force), J (Judge)*) [7, 38].

Крім перерахованих властивостей, юридичний текст характеризує практично повна відсутність пунктуації, використання прислівників (*hereof, thereof, whereof, etc.*), таких форм, як (*the same, the said, theforementioned*), а також вживання так званих мовних дублетів (*doublets*) і триплетів (*triplets*) - *by and between; full faith and credit; null and void; name, constitute and appoint*. З причини неповної спільності і відмінності мов відбуваються перекладацькі трансформації (заміни) [17, 42].

Кожний юридичний текст має певну мету, виражає намір (інтенцію) автора:

- переконати, дати наказ, спонукати до певних дій, повідомити певну тощо. Особливість юридичного тексту полягає у тому, що його завданням є владний вплив на поведінку людей, спонукання до дії. Ці тексти відображають суспільне життя через правові норми як правила належної і обов'язкової поведінки, виконуючи таким чином регулятивну функцію [14, 27].

Юридичний текст характеризується такими основними ознаками:

- інформативність (ця категорія стосується як семантики, так і форми тексту) - один із факторів ефективності смислового сприйняття викладеного матеріалу;
- змістовна насиченість тексту;
- змістовна зв'язність забезпечує єдність тексту як цілого, охоплює формально граматичні аспекти зв'язку висловлювань, характеризується перш за все різнотипними мовними засобами, за допомогою яких здійснюється зв'язок між елементами тексту: граматичними, лексичними, логічними, стилістичними та асоціативними;
- логічна послідовність - це тісний логічний зв'язок між реченнями, частотність зв'язків з ознаками мети, причини, результативності (для цього, з цією метою, отже, однак, таким чином тощо), чітке членування тексту на абзаци, параграфи тощо;
- цілісність у структурно-змістовному плані - текст як цільна група речень має бути присвячений одній темі, з якою зіставляються всі речення, що входять до нього, передбачає впорядкованість частин тексту, їх неподільність, обґрунтованість, повноту;
- мотивованість - забезпечення переконливого характеру і її і кладеного матеріалу, наявність необхідних посилань на офіційні статистичні дані, компетентні джерела, додатків тощо;
- смислова завершеність - інформація, подана у тексті, повинна вичерпно відображати тему, якій присвячений текст, не залишати можливості для змістовного доповнення і домислення невиражених положень. У тексті повинні

знайти місце всі без винятку атрибути закінчених фраз, положень і правил, суб'єкт правовідносин повинен потребувати роз'яснення у законодавстві правової норми;

- цілеустановленість - чітке визначення призначення, мети повідомлення;
- ретроспективність - зверненість у минуле, розгляд обставин, що вже мали місце;
- високий ступінь композиційної та мовної стандартизації - у юридичних текстах застосовуються усталені терміни, виражають стандартні ситуації в праві, синтаксичні, лексичні та граматичні кліше, чітко визначена структура, що прискорює розроблення та сприймання цих текстів, сприяє їх точності розуміння. Для юридичних текстів властиво означення, обов'язково і чітко, таких екстралінгвістичних (позамовних) факторів комунікації: адресанта повідомлення(автора тексту), здебільшого це юридичні повідомлення, читача); референта (об'єкт, предмет комунікації) - те, про що йдеться в тексті [32, 35].

В юридичних текстах, на відміну від інших, відсутнє ставлення автора тексту до об'єктивної дійсності та змістовної інформації, відтворювана шляхом породження асоціативних та конотативних значень, не характерна юридичним текстам. У цих текстах однозначність смислу, конкретність, чіткість є основними принципами, умовою адекватного відтворення і розуміння, що не залишає місця для підтекстової інформації [43, 11].

Кожен текст у процесі комунікації представляє певний мовленнєвий жанр і відповідно від свого функціонального призначення характеризується певними особливостями структурно-композиційної, інтенційно-прагматичної природи. Юридичні тексти залежно від сфери їх застосування поділяються на такі види:

- тексти законотворчої діяльності (текст нормативно-правового акта);
- тексти правозастосувальної діяльності;
- тексти юридичної науки;
- тексти правової публіцистики [17, 43].

У тексті нормативно-правового акта втілюється та об'єктивується воля законодавця, саме його зміст насамперед інтерпретує особа, яка знайомиться з правовою нормою встановленим, санкціонованим забезпечуваним державою загальнообов'язковим правилом або приписом стосовно поведінки людини, діяльності владних органів, установ [5, 27]. З огляду на те, що тексти закону виражають нормативно-правові приписи, вони повинні забезпечувати стислість і простоту розуміння законів [32, 28]. Тексти правозастосувальної діяльності є важливим джерелом криміналістичної інформації. Це тексти, що збираються у ході кримінального судочинства, оперативно-розшукових заходів фіксуються на матеріальних носіях при провадженні слідчих та інших процесуальних дій. Ці тексти містять інформацію, яка може не лише спрямовувати слідчого (дознавача, прокурорачи суд) і необхідність проведення тих чи інших процесуальних дій, але і має важливе доказове значення [37, 29]. Такі тексти є предметом дослідження в різних судових експертизах:

- авторознавчій,
- фоноскопичній (відеозвукозапису),
- текстологічній і лінгвістичній експертизі документів тощо.

Із текстів цього виду отримуються різноманітні фактологічні й особистісні дані учасників перемов та інша криміналістично значуща інформація шляхом застосування спеціальних лінгвістичних методів дослідження [37, 16].

Письмовий текст традиційно є об'єктом авторознавчої експертизи. Тут розглядаються питання щодо ідентифікації і діагностики автора тексту, визначення його соціальних і психологічних характеристик, і становлення факту співавторства, виконання тексту в незвичних умовах тощо. У межах авторознавчої експертизи розвивається новий самостійний напрям з вивчення текстів - криміналістична текстологія, яка включає в себе методи і засоби лінгвістичного, фактографічного та інших досліджень [38, 15].

Криміналістична експертиза, використовуючи досягнення філологічної науки, на основі проведення спеціальних теоретичних експериментальних

досліджень розробляє методики і рекомендації текстологічного дослідження документів та вирішення всього комплексу діагностичних і ідентифікаційних завдань у рамках авторознавства [38, 17].

Тексти як об'єкти експертизи традиційно поділяються на усні та письмові і досліджуються з позицій сучасної текстології та стилістики української мови. Це завдання ускладнюється тим, що в кримінальному та цивільному праві налічується більше десяти видів правопорушень, особливість яких полягає в тому, що вони вчиняються шляхом вербальної поведінки, тобто шляхом використання звукових або звичайних письмових текстів. До них слід віднести такі:

- пониження честі, гідності й ділової репутації фізичної або юридичної особи;
- поширення текстів протиправного змісту, що пропагують расову, релігійну чи національну перевагу або неповноцінність;
- заклики до зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, масового безладу;
- погрози (вбивством, насильством) і вимагання, завідомо неправдиві повідомлення про терористичні акти;
- внесення до документів завідомо неправдивих відомостей тощо [4, 37].

У самих таких вербальних повідомленнях міститься власне *corpus delicti*, тобто об'єктивні ознаки злочинного діяння. Саме вербальне повідомлення – текст - є головним предметом криміналістичного дослідження і правової оцінки [7, 24]. Алінгвістичний аналіз його змістовно-сміслового та формального аспектів - основним способом для виявлення словесних конструкцій і смислових одиниць тексту, які підпадають під ознаки конкретного правопорушення, передбаченого відповідною законодавчою нормою. Вагомою особливістю провадження у справах такої категорії вбачається те, що ніяких інших джерел доказів у цих випадках не існує [13, 32].

Тексти юридичної науки реалізують мислетворну та номінативну функції мови права. Вони є способом подання наукової думки у площині дослідження держави і права. Наукова ґрунтовність викладу є обов'язковою ознакою наукового юридичного тексту. Ці тексти відповідають принципу фаховості, містять нові для користувачів знання, є інформаційно актуальними й достатніми, пізнавально цінними, доступними за змістом та обсягами інформації, обов'язково зразковими прикладами з точки зору норм сучасної української літературної мови. Об'єктивний, зрозумілий, доказовий, точний і неупереджений виклад правової інформації у цих текстах має впливати на розум і свідомість адресата [8, 18].

Тексти правової публіцистики суттєво вирізняються з-поміж інших видів юридичних текстів. Публіцистичні тексти юридичного спрямування є засобом правового інформування, забезпечення населення на систематичному рівні інформацією про правове буття. Вони впливають на рівень усвідомленості та правомірності поведінки, виконання своїх громадянських обов'язків та можливість спеціалізованого користування правами і свободами, що значною мірою залежить від рівня її правової проінформованості. Публіцистичні тексти поряд інформуванням формують громадську думку, спонукають до активної дії та прийняття рішення [17, 22].

Важливою характеристикою аналізованих текстів є доступність викладу правової інформації. Йдеться, зокрема, про використання і термінології і спеціальних категорій, що надає читачеві можливість глибше усвідомити загальний зміст пропонованого його увазі юридичного матеріалу, а не витрачати час на розпізнавання метамови, яка не має нічого спільного з мовним наповненням друкованих засобів масової інформації [14, 44].

Для лексики текстів правової публіцистики, на відміну від всіх інших видів юридичних текстів, властива емоційність, фразеологічна й метафорична насиченість, наявність окрім юридичної термінології загальноживаної

наукової та громадсько-політичної, абстрактних слів, мовних кліше, які легко запам'ятовуються [5, 19].

Досить вагомим у контексті, що розглядається в цьому розділі, є питання щодо аналізу юридичного тексту. Широке розуміння тексту як єдності форми та змісту передбачає аналіз кожної складової, а також засобів та прийомів їх створення [24, 26].

Тому дослідження юридичного тексту повинне включати аналіз таких елементів:

- форми (структури або формально-прагматичного членування);
- різних боків змісту (функціонального, інформаційного, логічного, психологічного, тощо); мовних та немовних (наприклад, в бланках документів значення має навіть пробіл, адже позначає відсутність знака в певній позиції) засобів.

1.3 Особливості перекладу юридичного тексту

Юридичний текст має власні характерні риси, пов'язані з тим, що його головні функції - пізнавальна і приписуюча (імперативна). Провідну роль у передачі когнітивної інформації тексту правового документа відіграють юридичні терміни. Крім того, для передачі когнітивної інформації залучається різноманітна тематична лексика, що відображає предмет ведення різних галузей права, з якими пов'язані певні тексти; перекладаються ці лексичні одиниці, в основному, за допомогою однозначних еквівалентів. Правові тексти характеризуються високим відсотковим вмістом кліше, великою кількістю юридичних термінів. Для них характерна нейтральна стилістика, свої власні синтаксичні особливості (переважно прості речення, велика кількість однорідних членів у реченні і т.д.).

Як відомо, спеціалізовані переклади є найважчими і володіють певними особливостями. Багато хто помилково вважає, що для успішного перекладу достатньо досконало знати термінологію тієї чи іншої тематики. Але в дійсності виявляється, що цього мало. Наприклад, перекладач, обізнаний в юридичній термінології, з легкістю перекладе такі поєднання, як *therapy*, *police officer*, *profiling*, *police discreteness*, *health screening*, які в юридичному тексті мають значення *перевиховання*, *офіцер поліції*, *психологічне тестування ув'язнених*, *повноваження поліції*, *медичне обстеження* [10, 15].

На думку В.В. Алімова головним чином, проблеми перекладача тексту юридичної спрямованості виникають через те, що в мові перекладу відсутні словесні конструкції, які досить точно могли б описати терміни вихідної мови. Крім того, переклад тексту також залежить від культурних особливостей і менталітету народу, а також від складу правової системи, і тому це може призвести до того, що зміст тексту у вихідній мові не буде відповідати мові перекладу навіть при абсолютно дослівній інтерпретації. Тому перекладачеві доводиться збагачувати свої знання шляхом вивчення можливих лексичних еквівалентів слів і цілих фраз [2, 34].

Розглянемо переклад таких словосполучень, як *limited divorce*, *indeterminate sentence*, *department of the Interior*, *Index crimes*, *Crime index*, *sensibility training*, *verbal judo*. У всіх цих випадках, словосполучення позначають реалії, не існуючі в практиці української судово-правової системи і тому вимагають компенсувати об'єктивну неточність перекладу культурологічним коментарем. Так, *limited divorce* - це *роздільне проживання подружжя за рішенням суду*, *indeterminate sentence* - це *вирок суду з невизначеним терміном тюремного ув'язнення*, коли реальний термін перебування у в'язниці визначається тюремною адміністрацією або спеціальною комісією, які беруть до уваги поведінку ув'язненого, стан його здоров'я та інші обставини [12, 14].

Department of the Interior - *Департамент (Міністерство) внутрішніх справ*, обов'язково передбачає уточнення, тому що в США і Україні - це федеральні

органи, наділені різними повноваженнями: у США Департамент внутрішніх справ відповідає за стан доріг, охорону навколишнього середовища, дотримання екологічних законів і тому не є силовим правоохоронним відомством [19, 32]. *Crime Index* -список з 8 найбільш тяжких злочинів, серед яких 4 типи злочинів проти особи (*murder, sexual assault, robbery, aggravated assault*) і 4 - проти власності (*burglary, larceny, car theft, arson*). Відповідно, *Index crimes* - це перераховані вище типи злочинів. Даний приклад цікавий тим, що демонструє розбіжність деяких норм кримінального правосуддя в США і Україні [22, 36]. Так, при перекладі юридичних текстів у фахівців виникає подив, чому такі тяжкі з точки зору українського законодавства злочини, як *kidnapping of children* (викрадення дітей), *all drug offenses* (всі злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотиків), *unlawful use of weapons* (незаконне застосування зброї), не входять до числа так званих "індексних" (тобто, найбільш тяжких) злочинів [16, 24].

На думку І.Г.Федотової розуміння і, отже, уявлення еквівалентного перекладу таких словосполучень, як *sensibility training* або *verbal judo* вимагають від перекладача не просто лінгвістичної компетенції, а проникнення у сферу професійної культури поліції [57, 35]. І тому дані приклади перекладу є важкими для перекладача загальної підготовки, який не спеціалізується на перекладі якогось певного виду текстів, оскільки власне лінгвістичний контекст не допомагає знайти еквівалентний переклад. Так, *sensibility training* - це курс навчання спілкуванню поліцейського з різними групами людей в кризових ситуаціях (ведення переговорів з терористами; опитування потерпілих, що знаходяться в стані психологічної травми, і т.д.). *Verbal Judo*, часто перекладається як словесне дзюдо, але має таке уточнення, як «Методика застосування певних мовних засобів з метою досягнення поліцейським результатів у спілкуванні з людьми» [5, 44].

Безумовний інтерес представляють термінологічні словосполучення, які позначають реалії, невласливі українській мовній юридичній практиці, але

представляють певний інтерес для фахівців та активно обговорюються в професійному правовому середовищі [47, 9].

Наведемо приклади таких словосполучень: *plea / charge bargaining, plea bargain*, які перекладаються на українську мову як *судовий торг*. Однак такий переклад вимагає перекладацького коментаря, який повинен пояснити, що це свого роду досудовий процес переговорів між суддею, адвокатами обвинуваченого і потерпілого про те, що в разі визнання своєї вини у скоєнні злочину обвинувачений може розраховувати на більш м'який вирок суду або взагалі уникнути судового переслідування [47, 10]. Практика судового торгу широко поширена в американському правосудді, вона має як своїх прихильників, так і ярих супротивників. В останні роки вона явно зацікавила українських юристів як спосіб зменшити навантаження на суди та суддів. Часто при перекладі цього словосполучення перекладачі дають неповний варіант - мирову угоду, що істотно звужує суть американської правової реалії [44, 33].

На прикладі юридичного перекладу можна абсолютно точно стверджувати, що необхідно ще й досконально розбиратися в культурних особливостях носіїв вихідної мови, в специфічних конструкціях, властивих тільки їм [1, 34].

М.Г. Гамзатов стверджує, що складність юридичних перекладів, як і інших спеціалізованих, полягає в необхідності мати глибокі пізнання в досліджуваній області і розбиратися в деталях, щоб вибудувати логічно зв'язаний текст без протиріч і непорозумінь [17, 21]. Дана область вимагає також особливої точності у формулюваннях, не можна будь-які фрази перекладати «приблизно за змістом». Навіть дрібні помилки і неточності в перекладі тексту можуть призвести до неправильного тлумачення його сенсу і, як наслідок, спонукати до якихось неправильних дій до пред'явленню судового позову [53, 38]. Безумовно, необхідно також враховувати і різницю в законодавствах країн.

Юридичні переклади виконують переважно професіонали, які мають освіту в області юридичного права. Тексти вихідного та цільового мов розглядаються в абсолютно різних правових системах, отже, в них повинні використовуватися різні формулювання, характерні для кожної з мов [57, 46]. Однак при цьому ці формулювання мають бути зрозумілі обом сторонам і нести в собі однаковий зміст. У результаті перекладачеві необхідно розбиратися не тільки в юридичному праві своєї країни, але й країни вихідної мови [58, 36].

Способи перекладу юридичних документів можуть варіюватися і комбінуватися, залежно від присутності в тексті мови перекладу юридичної термінології, будови речення, наявності спілок та ввідних слів, лінгвокультурологічною особливості іншомовного тексту [25, 36].

Всі ці фактори в сукупності визначають особливості юридичного перекладу і доводять, що юридична сфера вимагає від перекладачів особливої точності, глибоких знань і є для них однією з найскладніших.

1.4 Граматичні аспекти перекладу юридичних текстів

Проблеми перекладу до відносно недавнього часу зводилися, в основному, до складності перекладу окремих термінів, до передачі їх граматичних, лексичних і синтаксичних особливостей. Терміни визначалися як одиниці, притаманні тій чи іншій галузі. Труднощі перекладу терміна полягали в пошуку іншомовного еквіваленту відповідної мови, а перекладачеві відводилася роль не мислячого суб'єкта, а лише «передавального пристрою», який розкриває семантику іншої мови шляхом визначення інваріантних відносин між перекладним і вихідним. З плином часу виявилось важливим поняття суб'єктивності, коли переклад тексту залежить від розуміння спеціального знання, що міститься в перекладному тексті [12, 17].

В умовах міжкультурної комунікації дослідження факторів перекладу будь-якого тексту будується з урахуванням основних особливостей мовної культури, типу і механізму соціального кодування рідної та іноземної мов.

Такий підхід дозволяє найкращим чином вирішити практичні завдання, пов'язані з проблемами перекладу, зокрема, юридичного тексту. У зв'язку з цим істотну роль грає не тільки знання юридичної термінології, судово-процесуальних систем і правових норм, а й особистісні якості перекладача, що є не тільки двомовним, але і здатним реконструювати культурний контекст оригіналу; він повинен відчувати культурологічні особливості перекладного тексту, оскільки мова - це не ізольований предмет, а частина культури; в той час як переклад - це не тільки заміна мови, але і функціональна заміна елементів культури [27, 28].

Серед граматичних особливостей перекладу юридичних текстів можна побачити значне переважання дієслівних форм теперішнього часу, пасивних конструкцій, модальних дієслів для позначення необхідності і можливості, відсутність особистих і вказівних займенників, передача числівників словами, використання латинізмів і клішованих форм [34, 27]. Також необхідно згадати відсутність емоційного забарвлення і складний синтаксис, який допомагає досягти точності і однозначності юридичних формулювань. Так як граматичну будову мови відображає система логічних зв'язків, за допомогою яких сприймається і описується навколишній світ, то для процесу перекладу граматичної будови багато в чому є визначальною передача смислового змісту [40, 45].

У випадку юридичного перекладу зміст тексту накладає на граматичні конструкції мови певні обмеження, які можна подолати завдяки використанню граматичних перетворень. Такі прийоми включають в себе - зміну порядку слів, зміну структури речення (повністю або частково), заміну частин мови і членів речення, додавання і опущення слів-можуть застосовуватися окремо, проте, досить часто при перекладі одного і того ж речення можуть застосовуватися

кілька прийомів одночасно [25, 62]. Розглянемо наведені прийоми більш докладно.

Англійська мова є мовою аналітичною, тому жорсткий порядок слів англійського речення виконує певну граматичну функцію, а саме, чітко виділяє смисловий центр речення (тобто слова, що містять нову інформацію). В англійському реченні смисловий центр може знаходитися як на початку речення, так і в кінці, в той час як в українській мові, яка є мовою синтетичного ладу, смисловий центр знаходиться в кінці речення [26, 60].

Українська мова, дозволяє виділити смисловий центр за рахунок використання більш гнучкого порядку слів і, найчастіше, порядок слів буде зворотним: другорядні члени, присудок, підмет. Наявність означеного артикля перед підметом показує, що підмет не несе нової інформації, а отже, смисловий центр стоїть в кінці речення. В цьому випадку порядок слів при перекладі не змінюється, так як місце смислового центру в англійському та українському реченнях збігається [25, 7].

Неозначений артикль має на увазі наявність нової інформації, отже, місце смислового центру української та англійської речень не збігається, що викликає необхідність зміни порядку слів при перекладі [23, 29].

Переклад однорідних членів з різним керуванням вимагає значної перебудови англійського речення. На відміну від української мови подвійне керування є невід'ємною частиною граматики англійської мови. Вирішальним фактором при перекладі на українську мову подвійного керування у всіх його різноманітних формах (дієслово, іменник або прикметник, що керують двома або більше додатками, або означеннями з різними прийменниками або без них, однорідні члени речення, які керують одним додатком або означенням з різним керуванням) є керування в українській мові [29, 43].

Використання особової і неособової форм дієслова є характерною

особливістю англійської мови, в той час як українській мові властиво більш широке використання іменників [25, 48].

У процесі перекладу набагато рідше доводиться стикатися з заміною іменників, прикметників і прислівників. В разі відсутності прямої відповідності в українській мові, заміна прислівників буде неминучою [29, 46].

Значні труднощі представляє переклад дієслів в пасивному стані, особливо в конструкціях з єдиним підметом. Як правило, в таких реченнях при одному підметі можуть бути кілька присудків в дійсному і пасивному стані. При перекладі таких речень в процесі трансформації така пасивна форма передається лексично [26, 52].

Внаслідок властивій англійській мові лаконічності при перекладі на українську мову часто виникає необхідність в додаванні слів. Випадки опущення слів при перекладі спостерігаються набагато рідше [29, 27].

Як показують розглянуті приклади граматичних перетворень, і знання особливостей структури юридичного тексту є важливими інструментами перекладу для адекватної передачі інформаційного тексту. Однак, при перекладі юридичних текстів не слід забувати про те, що кожна країна має свою юридичну систему, відповідну юридичну термінологію і практику. Тому правильне використання цього інструменту є важким без вивчення мовних особливостей письмового і усного мовлення, що застосовуються в юридичних текстах і документах.

Висновки до розділу 1

Текст – це об'єднана смисловим зв'язком послідовність знакових одиниць.

Окрім цього текст є об'єктом, що пов'язує багато галузей наукових знань, які спеціально спрямовані на вивчення тексту чи лише досліджують його окремі аспекти, як метод чи спосіб певної діяльності. Правнича лінгвістика вивчає юридичний текст. Юридичний текст є точним формулюванням мови закону чи іншого документа, який має авторитет закону.

Так як юридичні тексти загалом насичені термінологічними словосполученнями вони і становлять безумовний інтерес, тому що позначають реалії, невластиві українській мовній юридичній практиці, але представляють певний інтерес для фахівців і тому активно обговорюються в професійному правовому середовищі

Слід зазначити, що при перекладі юридичних текстів необхідно відвести особливу увагу граматичним аспектам перекладу. Серед граматичних особливостей англійських юридичних текстів можна побачити значне переважання дієслівних форм теперішнього часу, пасивних конструкцій, модальних дієслів для позначення необхідності і можливості, відсутність особистих і вказівних займенників, передача числівників словами, використання латинізмів і клішованих форм. У випадку юридичного перекладу зміст тексту накладає на граматичні конструкції мови певні обмеження, які можна подолати завдяки використанню граматичних перетворень.

Таким чином, юридичні переклади виконують переважно професіонали, які мають освіту у сфері юридичного права. Тексти вихідної та цільової мов розглядаються в абсолютно різних правових системах, отже, в них повинні використовуватися різні формулювання, характерні для кожної з мов. Однак при цьому ці формулювання повинні бути зрозумілі обох сторонам і нести в

собі однаковий зміст. У результаті перекладачеві необхідно розбиратися не тільки в юридичному праві своєї країни, але і країни - носії вихідної мови.

Всі ці чинники в сукупності визначають особливості юридичного перекладу і доводять, що юридична область вимагає від перекладачів особливої точності, глибоких знань і є для них однією з найскладніших. І саме це пояснює відносно високу вартість таких перекладів серед інших, в тому числі і вузькоспеціалізованих.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ГРАМАТИЧНИХ ТРУДНОЩІВ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ

2.1 Труднощі перекладу юридичних текстів на морфологічному рівні

Будь-які тексти правового характеру, що функціонують в межах юридичного інституціонального дискурсу і використовуються для обміну юридичною інформацією між людьми, які спілкуються різними мовами, належать до сфери компетенції юридичного перекладу. Оскільки право є галуззю, тісно пов'язаною з історичними, соціально-політичними і культурними особливостями країн вихідної та цільової мов, перед перекладачем юридичних текстів постає складне завдання адекватної передачі юридичної інформації. Такий перекладач поряд із високим рівнем мовних знань і мовленнєвих умінь повинен володіти міжкультурною та професійно-галузевою компетенціями, мати відповідну юридичну освіту або значний досвід роботи й вузьку спеціалізацію у певних напрямках права і певних жанрах юридичних текстів [8, 31].

За визначенням С.В. Постриган, інституційним юридичним текстом є повідомлення владно-державного характеру, об'єктивоване у вигляді письмового документа, укладеного суб'єктом певного суспільно-правового інституту в умовах певної культури, яке орієнтується на визначене коло адресатів. Такий документ має особливу смислову єдність, що визначається притаманними йому типами лексичних, граматичних, логічних та юридичних зв'язків, а також змістову завершеність і прагматичну настанову [47, 13].

Залежно від типу документів, що перекладаються, юридичний переклад поділяється на переклад законів і нормативно-правових актів та їх проектів, переклад договорів, переклад юридичних висновків та меморандумів, переклад

апостилів та нотаріальних свідоцтв, переклад установчих документів юридичних осіб та переклад довіреностей [38, 24].

Граматичні труднощі перекладу нехудожніх текстів, які належать до різних функціональних стилів, неодноразово ставали у центрі уваги вітчизняних і зарубіжних перекладознавців.

Так, В.І. Карабан дослідив граматичні особливості перекладу англомовної наукової і технічної літератури [25, 57], І.В. Корунець окреслив проблематику перекладу документів, інформаційних, науково-популярних і науково-технічних текстів [36, 48]. На сьогоднішній день існують розвідки, присвячені лексико-семантичним особливостям відтворення юридичної термінології у мові перекладу, когнітивній та прагматичній адаптації юридичних текстів та правовим і формально-семантичним параметрам юридичних документів у руслі текстоцентричного підходу [62, 32].

Юридичний переклад як творчий процес високого ступеня складності значною мірою складається із пошуку відповідників між різнотипними категоріями тексту оригіналу і тексту перекладу. Основними характеристиками інституційного юридичного тексту, на думку дослідників є стислість, уніфікованість, логічність і аргументованість викладу, безособовість, точність формулювань, консервативність, гранична чіткість висловлювань, усталена макроструктура окремих текстових жанрів [32, 28].

Відсутність еквівалентності у мовних системах англійської та української мовах можна спостерігати на прикладі артикля, який є частиною англійської граматики, але взагалі відсутній в українській мові. І тому, для відтворення стилістичних значень англійського артикля в українському перекладі широко застосовуються займенники різних розрядів – означальні, неозначені, вказівні – а також інші частини мови та синтаксичні конструкції [23, 27]. Наведемо приклад, «*The amount of bail is determined by a judge and varies from case to case.* – *Такий* об'єм застави визначається суддями і змінюється в залежності від випадку до випадку». На даному прикладі можна точно зрозуміти як

англійський означений артикль *the* був перекладений на українську мову за допомогою вказівного займенника *такий*. Наведемо ще один приклад, коли англійський означальний артикль *the* перекладається на українську мову за допомогою неозначеного займенника *деякий* – «*Matters of common interest may be discussed such as children, sport, military service or membership in the civil organization.* - *Можуть бути обговорені питання спільного інтересу, такі як: діти, спорт, військова служба, або ж членство у деяких громадських організаціях.*

І.В. Корунець, порівнюючи юридичні тексти з текстами інших функціональних стилів, зазначає, що у правничих документах відсутня емоційність, питальна та оклична модальності, діалогічні та монологічні форми презентації, в них переважає використання дієслів у формі теперішнього часу, а також спостерігається велика кількість стандартизованих інтернаціональних кліше [35, 44]. До таких кліше належать, наприклад, конструкції типу *hereinafter referred to as «the Parties»* = *які надалі іменуються Сторони*; *have agreed as follows* = *домовилися про таке*, характерні для жанру договору.

У текстах інших жанрів юридичного дискурсу переважають кліше, які безпосередньо пов'язані з макроструктурою документу [8, 35]. Наприклад, *for the purpose of this agreement* = *у цій угоді наведені нижче терміни мають таке значення*. Наведене кліше використовується в основній частині юридичних текстів жанру «міжнародна угода», *done at ... on the... day of ... in the year ..., in duplicate each in the English and Ukrainian languages, each of these texts being equally authentic* = *вчинено у (назва місцевості)... у (число, що позначається порядковим числівником)... день ... (назва місяця) ... (рік, що позначається порядковим числівником) року у двох примірниках, кожний українською та англійською мовами, при цьому всі тексти є автентичними*. Ця формула становить собою стандартизовану заключну частину угод та договорів у міжнародному праві [8, 38].

Розглянемо детальніше типові міжмовні розбіжності для мовної пари «англійська-українська» на синтаксичному та морфологічному рівнях у разі перекладу юридичних текстів інституціонального юридичного дискурсу. Однією з визначальних граматичних особливостей юридичних документів є вживання складних модальних присудків *shall+Infinitive*.

За допомогою таблиці 2.1 розглянемо вживання складних модальних присудків *shall+Infinitive*:

Таблиця 2.1

English	Ukrainian
<p><i>«Diplomatic missions and consular posts of the Member States shall issue multiple-entry visas <...> to the following categories of persons<...> (Agreement between the European Community and Ukraine on the facilitation of the issuance of visas from June 18, 2007, p. 5)</i></p>	<p><i>«Дипломатичні представництва та консульські установи держав-членів оформлюють багаторазові візи <...> таким категоріям осіб <...>» (Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз від 18 червня 2007 р., стор. 5)</i></p>
<p><i>«Member State shall mean any Member State of the European Union <...>(Agreement between the European Community and Ukraine on the facilitation of the issuance of visas from June 18, 2007, p. 2)</i></p>	<p><i>«Держава-член означає будь-яку державу-члена Європейського Союзу». (Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз від 18 червня 2007 р., стор. 5)</i></p>

Продовження таблиці 2.1

« <i>The fee for processing visa applications of Ukrainian citizens shall amount to EUR 35.</i> »(Agreement between the European Community and Ukraine on the facilitation of the issuance of visas from June 18, 2007, p. 6)	«Плата за оброблення заяв про оформлення віз для громадян України становить 35 євро.» (Угода між Європейським Співтовариством та Україною щодо спрощення оформлення віз від 18 червня 2007 р.)
---	--

Як видно з наведених прикладів текстового жанру «міжнародна угода», такий складний присудок *shall+Infinitive* перекладається українською мовою українським дієсловом дійсного способу у формі теперішнього часу. Однак, якщо до зазначеного складного модального присудка додається заперечна частка *not*, то буде інший варіант перекладу з українським складним модальним присудком у значенні заборони, наприклад:

Таблиця 2.2

English	Ukrainian
« <i>The total period of stay of persons referred to in paragraphs 1 to 3 of this Article shall not exceed 90 days per period of 180 days in the territory of the Member States.</i> » (Agreement between the European Community and Ukraine on the facilitation of the issuance of visas from June 18, 2007, p. 7)	«Загальний строк перебування на території держав-членів осіб, про яких ідеться в пунктах 1-3 цієї статті, не повинен перевищувати 90 днів за період 180 днів». (Угода між Європейським Співтовариством та Україною щодо спрощення оформлення віз від 18 червня 2007 р., Стор 7)

До типових складних модальних присудків у юридичних текстах жанру «міжнародна угода» можна віднести також *may/may not+Infinitiv*, які позначають дозвіл чи заборону певних дій сторін. За допомогою таблиці 2.1 розглянемо вживання *may/may not+Infinitiv*:

Таблиця 2.3

English	Ukrainian
<p><i>«Citizens of the European Union and of Ukraine who have lost their identity documents <...>, may leave the territory of Ukraine or the Member States on the grounds of valid identity documents <...> issued by diplomatic missions or consular posts of Ukraine or the Member States <...>. (Agreement between the European Community and Ukraine on the facilitation of the issuance of visas from June 18, 2007, p. 8)</i></p>	<p><i>Громадяни України та Європейського Союзу, які втратили документи, що посвідчують їх особу, можуть залишити територію України або держав-членів на підставі оформлених їм дипломатичними представництвами або консульськими установами України або держав-членів дійсних документів, що посвідчують їхню особу <...>».</i></p>
<p><i>«Persons mentioned in paragraph 1 of this Article may stay in the territories of the Member States for a period not exceeding 90 days per period of 180 days. (Agreement between the European Community and Ukraine on the facilitation of the issuance of visas from June 18, 2007, p. 9)</i></p>	<p><i>Особи, зазначені в пункті 1 цієї статті, можуть перебувати на території держав-членів протягом періоду, що не перевищує 90 днів, протягом періоду в 180 днів».</i>(Угода між Європейським Співтовариством та Україною щодо спрощення оформлення віз від 18 червня 2007 р., Стор. 9)</p>

З метою якомога правильніше передати значення юридичного тексту іншою мовою необхідно, в першу чергу, розуміти те що є велика кількість конструкцій як складних, так і простих. За допомогою цих конструкцій перекласти юридичний текст з правильним змістом та сенсом набагато легше ніж без них. Отже, за кожним складеним терміном або словосполученням стоїть стійка, стандартно відтворювана структура, яка є також однією з найважливіших проблем, що з'являються у процесі перекладу тексту.

2.2 Граматичні труднощі перекладу на синтаксичному рівні

2.2.1 Рівень словосполучення

Як відомо, спеціалізовані переклади є найважчими і мають певні особливості. Багато хто помилково вважає, що для успішного перекладу достатньо досконало знати термінологію тієї чи іншої тематики. Але в дійсності виявляється, що цього мало.

У межах юридичної термінології виділяється значний відсоток термінів-словосполучень, утворених синтаксичним способом [57, 36].

За кількістю компонентів можна виділити 1) двокомпонентні; 2) трикомпонентні; 3) полі компонентні [62, 67].

Найбільш поширеними в юридичній термінології є такі синтаксичні типи:

I. Двокомпонентні:

1. "прикметник - + - іменник у Н. в. однини": *law practice* (юридична практика), *physical person* (фізична особа), *intentional (willful) homicide* (умисне вбивство), *juridical fact* (юридичний факт), *civil accuser* (цивільний позивач), *legal redress* (правова допомога), *prejudicial inquiry* (досудове слідство), *second offence* (повторний злочин), *direct intention* (прямий умисел), *child criminalism* (дитяча злочинність), *death penalty* (смертна кара), *discharge* (умовне звільнення), *correctious rights* (виправні роботи).

2. "прикметник + іменник у Н.в. множини": *criminal cases* (кримінальні діяння), *material evidences* (речові докази), *unlawful acts* (протиправні дії), *deliberate acts* (умисні дії), *law agencies* (правоохоронні органи), *criminal actions* (кримінальні діяння), *legally obtained evidence* (речові докази), *unlawful means* (протиправні дії), *intented actions* (умисні дії), *law machinery* (правоохоронні органи), *disciplinary standards* (дисциплінарні провину).

3. "іменник у Н.в. + іменник у Р.В. без прийменника": *locus of the accident* (місце подій), *commission of crime* (вчинення злочину), *subject of legal relations* (суб'єкт правовідносин), *verdict of court* (вирок суду), *components of crime* (склад злочину).

4. "іменник у Н.в. + іменниково-прийменникова конструкція": *murder for hire* (вбивство на замовлення), *incitement to suicide* (доведення до самогубства), *murder preparation* (готування до вбивства). За допомогою таблиці 2.1 розглянемо синтаксичні способи утворення двокомпонентних термінів в українській мові:

Таблиця 2.4

№ п/п	Тип терміна	Частотність використання у %
1	Прикметник+іменник у Н. в. однини	75 %
2	Прикметник+іменник у Н.в. множини	15 %
3	Іменник у Н.в.+ іменник у Р.В. без прийменника	5 %

Продовження таблиці 2.4

4	Іменник у Н.в. + іменник у Р.В. без прийменника	5 %
---	---	-----

Отже, найчастіше використовуються синтаксичні типи юридичних термінів типу прикметник +- іменник у Н. в. однини – 75 %, друге місце посідають терміни типу прикметник + іменник у Н.в. множини – 15 %, а найменше використовуються юридичні терміни типу іменник у Н.в. + іменник у Р.В. без прийменника – 5 % та іменник у Н.в. + іменник у Р.В. без прийменника – 5 % термінів юридичної терміносистеми.

Трикомпонентні синтаксичні типи:

1. "прикметник + прикметник + іменник": *general labour experience* (загальний трудовий стаж), *grave bodily injury* (тяжке тілесне ушкодження), *inadvertent juridicial facts* (невольові юридичні факти) *organized crime* (організоване злочинне формування), *international judicial practice* (міжнародна судова процедура).

2. "іменник у Н.в. + прикметник + іменник у Р.в.": *jury trial of assessor* (суд присяжних засідателів), *the start of criminal case* (порушення кримінальної справи).

3. "прикметник +- іменник у Н.в. + іменник у Р.в.": *mental element of crime* (суб'єктивна сторона злочину), *functional Counsellor in Justice* (дійсний радник юстиції), *ownership of property* (спільна власність подружжя), *positive act of complainant* (позитивна поведінка потерпілих), *legislative norms of law* (законодавчі норми права).

4. "іменник у Н.в. + іменник у Р.в. + іменник у Р.в.": *right of property of citizens* (право власності громадян), *appeal of a decision of a court* (оскарження рішення суду), *the examination of venue* (огляд місця подій).

5. "іменник у Н.в. + іменник у З.в. + іменник у Р.в.": *right to freedom of speech (право на свободу слова), right to compensation of expenses (право на відшкодування витрат)*.

6. "прислівник +- прикметник + іменник у Н.в.": *socially dangerous actions (суспільно небезпечні діяння), specially hard crime (особливо небезпечний злочин)*. За допомогою таблиці 2.1 розглянемо синтаксичні способи утворення синтаксичні способи утворення трикомпонентних термінів:

Таблиця 2.5

№ п/п	Тип терміна	Частотність використання у %
1	Прикметник+прикметник +іменник	65 %
2	Іменник у Н.в. + прикметник + іменник у Р.в.	15 %
3	Прикметник + іменник у Н.в. + іменник у Р.в.	5 %
4	Іменник у Н.в. + іменник у Р.в. + іменник у Р.в.	5 %
5	Іменник у Н.в. + іменник у З.в. + іменник у Р.в.	5 %
6	Прислівник+ прикметник + іменник у Н.в.	5 %

Отже, найчастіше використовуються синтаксичні типи юридичних термінів типу прикметник + прикметник + іменни – 75 %, друге місце посідають терміни типу іменник у Н.в. + прикметник + іменник у Р.в. – 15 %, а найменше використовуються юридичні терміни типу прикметник +- іменник у Н.в. + іменник у Р.в. – 5 %, іменник у Н.в. + іменник у Р.в. + іменник у Р.в.– 5 %, іменник у Н.в. + іменник у З.в. + іменник у Р.в. – 5 % та прислівник +- прикметник + іменник у Н.в – 5 % термінів юридичної терміносистеми.

III. Полікомпонентні терміни можуть включати чотири, п'ять, шість і більше одиниць: *voluntary refusal from criminal actions* (добровільна відмова від вчинення замаху на злочин), але в юридичних текстах вони зустрічаються досить рідко.

Відмінність синтаксичної структури атрибутивних (означальних) груп в англійській та українській мовах сприяє росту певних проблем у перекладі. Атрибут – це член речення, модифікатор, який уточнює значення предмета, який відповідає на питання що?, який?, чий?, котрий? і т. д [35, 58]. Як правило, проблеми виникають через доволі широкі семантичні відносини між означенням та іменником. В результаті, перекладач повинен зробити повний аналіз контексту, щоб дізнатися значення атрибутивної групи у кожному окремому випадку [35, 60]. Розглянемо семантичні відносини між атрибутом (означенням) та іменником у юридичних термінологічних словосполученнях: *law practice* (юридична практика), *physical person* (фізична особа), *civil accuser* (цивільний позивач), *legal redress* (правова допомога), *intended actions* (умисні дії), *law machinery* (правоохоронні органи), *disciplinary standards* (дисциплінарні провину). Як ми бачимо, надані термінологічні словосполучення можна перекласти дослівно і, тому, вони не становлять суттєвої проблеми при перекладі. Але суттєві проблеми виникають при перекладі багатоконпонентних атрибутивних структур через полісемію таких атрибутивних груп. Наведемо приклад: «*The Kyiv proposals*» - «київська заява», «*proposals made in Kyiv*» - заява, зроблена в Києві», «*proposals made by Kyiv*» - «заява, зроблена в Києві»,

«*proposals on Kyiv*» - «заяви на Київ», де можна побачити як змінюється значення атрибутивних груп через вживання різних прийменників.

Об'єктні, як і предикативні, означальні та обставинні відносини, безумовно, відносяться до усіх мов без винятку. Вони спрямовані під дією перехідного дієслова на якийсь об'єкт, який може бути живим або неживим компонентом. Отже, в залежності від конкретної мови, ці відносини можуть мати різну реалізацію на відміну від форми вираження. Таким чином можна констатувати, об'єктні відносини в кожному англійському реченні сприймаються в зв'язку з логіко-граматичним характером частин речення та через їх функціональну роль. У реченні об'єктні відносини реалізуються частково за допомогою положення об'єктів, яке є незмінним в англійській мові, а також за допомогою прийменників [35, 67]. Наприклад, *right to freedom of speech* (право на свободу слова), *right to compensation of expenses* (право на відшкодування витрат), *right of property of citizens* (право власності громадян), *appeal of a decision of a court* (оскарження рішення суду), *the examination of venue* (огляд місця подій). Як можна побачити на прикладах, об'єктні відносини мають місце у термінологічних словосполученнях юридичного характеру.

Адвербіальні відносини (обставинні відносини) створюються для висловлення різних обставинних значень. Адвербіальні словесні групи формуються на основі прислівників та прислівникових фраз, які, як правило, відповідають на питання як? [35, 68]. У юридичних терміносполученнях вони спостерігаються зокрема в наступних прикладах: *socially dangerous actions* (суспільно небезпечні діяння), *especially hard crime* (особливо небезпечний злочин).

Проаналізувавши типи синтаксичних відносин у юридичних термінологічних словосполученнях, можна відмітити, що особливе місце посідають синтаксичні моделі предикативного типу: *legal standards, which confer authority* (норми права, що надають повноваження); *legal standards, which obligate* (норми права, що зобов'язують); *a crime, committed through*

negligence (злочин, скоєний через необережність); *a crime, committed intentionally* (злочин, скоєний умисне); *citizens, who have special disabilities* (громадяни, що мають обмежену дієздатність); *intentional murder, committed with extreme brutality* (умисне вбивство, вчинене з особливою жорстокістю).

Як правило, такі синтаксичні типи термінологічних словосполучень можна також перекласти українською мовою за допомогою трансформацій. На сьогоднішній день існують декілька типів перекладацьких трансформацій. До них відносять транслітерацію, транскрипцію, заміну, додавання, опущення, конкретизацію та генералізацію [47, 11].

Проаналізувавши дані типи термінологічних словосполучень, можна відмітити, що в них зустрічаються лише такі прийоми перекладу, як транскрипція у слові *fact* (факт) і транслітерація у словах *practice* (практика) та *criminal* (кримінальний). Що стосується інших перекладацьких прийомів, то в даних термінологічних словосполученнях вони виявлені не були.

Оскільки серед юридичних термінів переважають в основному терміни-словосполучення, то вони й є однією з основних проблем при перекладі юридичного тексту.

Найважливішою ознакою терміна-словосполучення, на думку В. Карабана, є його відтворюваність у професійній сфері вживання для вираження конкретного спеціального поняття [26, 47]. Складений термін буде стійкий за значенням лише у певній системі й за її межами не сприймається як зв'язана мовна одиниця [51, 32]. Отже, за кожним складеним терміном (терміном-словосполученням) стоїть стійка, стандартно відтворювана структура складного (розчленованого) професійного поняття [27, 39]. Термінологія для терміна є тим полем, яке надає йому точності й однозначності, і за межами якого слово втрачає ознаки терміна.

2.2.2 Рівень простого та складного речення

Складне речення складається з двох або декількох речень, в кожному з яких є свій підмет і присудок. Складні речення бувають складносурядними та складнопідрядними. Складносурядні речення складаються з двох або більше простих речень, які з'єднуються між собою сполучниками та аналізуються за правилами аналізу простих речень [36, 81].

Складнопідрядні речення складаються з головного та підрядного речень. Головне та підрядне речення з'єднуються між собою сполучниками, сполучними словами та безсполучниковим способом [36, 83].

Оскільки ієрархія складних речень досить складна та змушує досить часто перечитувати текст, щоб зрозуміти його в юридичних англійських текстах рекомендується підрядні речення замінити синонімічними дієприкметниковими і дієприслівниковими зворотами, напр.: 1) *In addition to the Convention, other legal texts designed to combat and punish acts of torture are in place.*- Крім цієї ратифікації існують інші юридичні документи, спрямовані на попередження і припинення актів тортур. 2) «*A solicitor, acting under a general retainer, has an implied authority to accept service of process for his client...* - Соліситор, який діє на підставі загального договору з адвокатом, має повноваження брати на себе обслуговування клієнта в ході судового розгляду, що береться до уваги».

Природі права, характеру його інформації суперечить використання окличних, питальних, спонукальних речень. У текстах юридичних документів переважно вживають прості поширені речення, до яких входять дієприкметникові й дієприслівникові звороти, уточнюючі обставини, вставні слова, додатки [2, 47].

Речення є основною мовною одиницею тексту юридичного документа. Воно утворюється зі слів, стійких зворотів і підпорядковане внутрішнім закономірностям організації тексту правового акта [46, 28].

У багатьох випадках нормотворець використовує індикативні речення (напр., *The Cabinet issues ordinances and resolutions - Кабінет Міністрів видає постанови і розпорядження; power of attorney in the name of the juridical person is given to... - довіреність від імені юридичної особи видається, unlawful possession of transportation vehicle for any purpose is punished...незаконне заволодіння транспортним засобом з будь-якою метою карається...*), які фіксують інформацію, що зобов'язує та надає право здійснювати певні дії, суб'єктивні права.

Прості речення сприяють однозначному розумінню правових приписів (напр.: *Monetary obligation must be paid in terms of hryvnas - Грошове зобов'язання має бути виконане у гривнях*). Прості речення часто перевантажуються однорідними членами. Для полегшення сприйняття їх можна формулювати за допомогою цифр — 1), 2), 3), 4) або літер а), б), в), г) (напр.: *Material property rights of another are: Речовими правами на чуже майно є: 1) right to possession - право володіння; 2) right to use- право користування; 3) right to use the land for agricultural needs - право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб; 4) right to land development - право забудови земельної ділянки*).

Викладати однорідні слова при вживанні речень, поширених однорідними членами, необхідно уніфіковано. В юридичному тексті зі складних речень переважають складнопідрядні речення зі значенням причини, мети, означальні, об'єктні зі сполучниками підрядності (*на підставі чого (whereby), що (what), щоб (so that), якщо (if), який (which)*). Наприклад, «*If the answers are satisfactory and there are no reasonable grounds for suspicion, no search may take place. - Якщо відповіді задовільні і там не має жодних підстав для підозр, розслідування може бути припинено*».

Якщо підрядне речення пояснює окреме слово в головному реченні, воно стоятиме за цим словом: 1) «*Everyone who commits a crime within the territory of a foreign country should be extradited. - Кожен, хто вчиняє злочин на території*

іноземної держави, має бути екстрадований». 2) «*A child who commits any act that would be considered a crime if done by an adult can be declared a delinquent.* - Дитина, яка скоює будь-яке нещаконне діяння визнається правопорушником, а підліток – визнається злочинцем».

На початок речення часто виноситься слово/група слів, що несе/несуть основне змістове навантаження (напр.: *The juries, commonly known as the venire are selected from a larger panel of citizens.* - Судові присяжні, зазвичай відомі як категорія осіб, які можуть виконувати функції присяжних обираються з більш широкого кола громадян).

Для правового тексту характерна однотипність синтаксичних конструкцій, часта повторюваність, що пов'язано із внутрішньою природою права як регулятора суспільного життя (напр.: «*Everyone has a right...* - Кожен має право...», «*An individual has an inalienable right...* - Фізична особа має невід'ємне право...», «*Everyone is guaranteed...* - Кожному гарантується...», «*No one may be...* - Ніхто не може бути ...»).

Безособовість правового тексту досягається за допомогою інфінітивних і безособових речень (напр., *One has a right to attend the session...* - на сесії має право бути присутнім...).

Кожне слово в юридичному тексті використовується в певній граматичній формі та всі слова організуються у речення в належному синтаксичному порядку. Граматичні форми та структури не тільки забезпечують правильне розташування слів у тексті, але також передають деяку інформацію, яка є частиною їх змісту [54, 36]. Синтаксичні структури тексту є важливими характеристиками, які встановлюють жанр тексту чи авторський стиль. Важливість граматичних аспектів тексту оригіналу часто відображається у виборі паралельних форм та структур у мові перекладу [46, 34].

В багатьох випадках еквівалентності у перекладі можна досягти найкращим чином, якщо перекладач не намагається відобразити граматичні форми, притаманні мові оригіналу. Якщо граматичні еквіваленти відсутні,

перекладач має право обрати між паралельними формами та різноманітними граматичними трансформаціями [2, 52]. Неважливо що перекладач обере, абсолютної точності між значенням та використанням паралельних форм в мові оригіналу та у мові перекладу досягти неможливо. Наприклад, і в англійській і в українській мові дієслова мають інфінітивні форми. Але різниця англійських та українських інфінітивів полягає у функції, яку вони відіграють у реченні. Наприклад, «*It takes a contract to create an obligation; it takes another contract to modify an existing obligation and yet a third contract to terminate an on-going contract.*- Для створення зобов'язання необхідний один договір, для внесення змін потрібний інший договір, а для анулювання зовсім третій».

Неможливість використання паралельної структури у мові перекладу може передбачати зміну кількості незалежних речень через використання розділових та інтеграційних методів. Розділовий метод означає заміну складного речення в оригіналі, яке містить одне або декілька підрядних речень на просте [2, 57]. Наприклад, «*Upon reaching the starting point, searchers proceed down their lanes, reverse their direction, and continue in this fashion until the area has been thoroughly examined.* - Щоб досягти початкового результату, адвокати гнуть свою лінію і наполягають на своїй правоті. Вони продовжують стояти на своєму до поки ця область не буде повністю розглянута».

Зворотній метод означає інтеграцію двох або більше простих речень оригіналу в одне складнопідрядне та складносурядне речення. Наприклад, «*New legislation in Britain usually starts in the Houses of Lords. In each house a bill is considered in three stages, called readings.* - Нове законодавство у Великобританії розпочинається у Палаті Лордів, де в кожній з них закон проходить три етапи, що називаються читаннями».

Як вже зазначалось мова оригіналу може мати граматичні форми і структури, аналогів яким не має у мові перекладу. Англійська граматична форма, яка немає прямого еквіваленту у мові перекладу може бути частиною

мови або синтаксичною структурою. Також і англійське, і українське дієслово мають свої форми, але еквівалентних відносин між ними немає. Слід зазначити, що особливий інтерес для перекладача становлять англійський синтаксичний інфінітивний комплекс, який не має еквіваленту в українській мові. Переклад речень з інфінітивним комплексом передбачає свого роду перебудови самого речення [2, 63]. Наприклад, «*They consider a formal offer to be the simplest way to form an express contract.*» - Вони вважають, що напрямок формальної оферти є найпростішим способом укладення прямо вираженого договору». В цьому реченні можна побачити інфінітивний комплекс *a formal offer to be*, який був перекладений на українську мову зовсім по-різному і щоб його перекласти необхідно було перебудувати усе речення.

Тексти законодавчих й інших нормативно-правових актів не можуть бути розповіддю чи описом певного явища чи події, тому мовні засоби в них використовувати слід максимально доречно і лаконічно [43, 38].

Правові норми слід викладати щонайбільш обмеженою кількістю слів і речень. Для викладу змісту правових приписів уживання довгих речень не зможе приводити до потрібних наслідків. Складні, громіздкі, тобто великі за обсягом речення не сприяють ясності та доступності юридичного документа.

Проте слід зазначити, що громіздкість складнопідрядних речень зумовлена прагненням правотворця чи правозастосувача висловити в одному реченні всю думку. Завдяки стислому викладу юридичний документ зможе найефективніше регулювати певні суспільні відносини. Проте лаконічність не може бути досягнута за рахунок обмеження змісту тексту юридичного документа [54, 41].

Не слід перевантажувати речення великою кількістю уточнюючих обставин, підрядними реченнями. Неточності, полісемічні, синонімічні та паронімічні терміни і терміносполуки, зайві слова, що не несуть інформації, плеонастичні конструкції, тавтологія, повтори відволікають від з'ясування змісту юридичного документа. Тому їх слід уникати [54, 44].

Правові положення та основні думки слід розташовувати у головних реченнях. У юридичних документах рекомендується дотримуватись такого порядку: спочатку описувати умови, за яких починає діяти норма права, далі — ознаки діяння, що відбулося за даних умов, а вже потім — можливі заходи державного впливу у випадку невиконання вимог цієї норми [54, 52].

Висновки до 2 розділу

При перекладі англomовних юридичних текстів дуже часто виникають проблеми з перекладом термінологічних словосполучень. Вони можуть бути двокомпонентними, трикомпонентними та полікомпонентними, які пов'язані між собою різноманітними синтаксичними відносинами, які бувають атрибутивними, означальними, адвербіальними та предикативними.

Окрім термінологічних словосполучень, які становлять одну з головних проблем перекладу, труднощі викликає структура самого речення, яке є основною мовною одиницею тексту юридичного документа. Воно утворюється зі слів, стійких зворотів і підпорядковане внутрішнім закономірностям організації тексту правового акта.

Юридичним англomовним текстам властиві граматичні форми, які не мають прямого еквіваленту в мові перекладу, який може бути частиною мови або синтаксичною структурою. Слід зазначити, що особливий інтерес для перекладача становлять саме англійський синтаксичний інфінітивний комплекс, який не має еквіваленту в українській мові.

Неможливість використання паралельної структури у мові перекладу може передбачати зміну кількості незалежних речень через використання розділових та інтеграційних методів. Розділовий метод означає заміну складного речення в оригіналі, яке містить одне або декілька підрядних речень на просте. Зворотній метод означає інтеграцію двох або більше простих речень оригіналу в одне складнопідрядне та складносурядне речення.

Природі права, характеру його інформації суперечить використання окличних, питальних, спонукальних речень. У текстах юридичних документів переважно вживають прості поширені речення, до яких входять дієприкметникові й дієприслівникові звороти, уточнюючі обставини, вставні слова, додатки.

Правові норми слід викладати щонайбільш обмеженою кількістю слів і речень. Для викладу змісту правових приписів уживання довгих речень не зможе приводити до потрібних наслідків. Складні, громіздкі, тобто великі за обсягом речення не сприяють ясності та доступності юридичного документа.

Як відомо, право - одна з тих гуманітарних областей, яка характеризується наявністю значної кількості національно-культурних специфічних рис, що відбивають вироблені норми взаємовідносин особистості з державою та іншими людьми. Юридичні тексти в силу свого призначення повинні бути точними і достовірними, вони наказують певну форму дій і формулюють принципи дозволу спірних ситуацій, виробляють правила соціальної поведінки в суспільстві.

ВИСНОВКИ

Юридичний текст – це повідомлення владно-державного характеру, об'єктивоване у вигляді письмового документа, укладеного суб'єктом певного суспільно-правового інституту в умовах певної культури, яке орієнтується на визначене коло адресатів.

На основі аналізу наукової літератури визначаємо, що до основних граматичних проблем перекладу юридичних текстів належить передавання термінологічних словосполучень, які пов'язані між собою різними синтаксичними відносинами, а також їх багатозначність, не тільки серед різних галузей науки але й всередині самої юридичної галузі тексту. Атрибутивні словосполучення, а саме їх багатозначність є ключовою проблемою, що виникає при перекладі юридичних текстів.

Основною граматичною відмінністю українських юридичних текстів та англійських юридичних текстів є смисловий центр речення. Він чітко виділяє слова, що містять нову інформацію. В англійському реченні смисловий центр може знаходитися як на початку речення, так і в кінці, в той час як в українській мові, яка є мовою синтетичного ладу, смисловий центр знаходиться в кінці речення. Також до відмінностей відноситься використання особової і неособової форм дієслова, що є характерною особливістю англійської мови, в той час як українській мові властиво більш широке використання іменників.

При перекладі граматичних форм, що є характерними для англійських юридичних термінів на українську мову часто виникає потреба у використуванні граматичних трансформацій. Різного роду змін граматичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм мови перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу. Найбільш поширеними трансформаціями, які застосовуються при перекладі юридичних текстів є зміна порядку слів, зміна структури речення (повністю або частково),

заміну частин мови і членів речення, додавання і опущення слів. Перераховані трансформації можуть застосовуватися окремо, проте, досить часто при перекладі одного і того ж речення можуть застосовуватися кілька трансформацій одночасно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева И. С. Введение в переводоведение / И. С. Алексеева. – М.: Академия, 2004. – 352 с.
2. Алимов У. У. Юридический перевод. Практический курс с английского языка / У. У. Алимов. – М.: КомКнига, 2005. – 89 с.
3. Андрианов С.М. Англо-український юридичний словник: Близько 75000 термінів / С.М. Андрианов. – К.: Арій, 2007. – 552 с.
4. Апалат Г.П. Структура, семантика і прагматика юридичних текстів / Г.П. Апалат – Київ: Київський національний лінгвістичний ун-т, 2003. – 288 с.
5. Арендаренко І. В. Англійська та українська юридична література / І. В. Арендаренко. – К., 2003. – 200 с.
6. Арнольд И. В. К вопросу о переводе технической литературы / И. В. Арнольд. – М.: Советская наука, 1952. – 317 с.
7. Артикуца Н.В. Мова права і юридична термінологія / Н.В. Артикуца. – К.: Стилос, 2004. – 266 с.
8. Байкова Л.И., Попова Л.Е. Юридический дискурс в свете риторики. Материалы междунар. научно-лингвистической конференции / Л.И. Байкова, Л.Е. Попова – Майкоп: Изд-во АГУ, 2005. – 215 с.
9. Бархударов Л.С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода / Л.С. Бархударов – М., 2008. – 240 с.
10. Бреус Е. В. Основы теории и практики перевода / Е. В. Бреус – М., 2000. – 109 с.
11. Будагов Р. А. Очерки по языкознанию / Р. А. Будагов. – М.: Издательство Академии Наук, 1953. – 280 с.
12. Бушев А. Б. Терминообразование в юридическом дискурсе и способы перевода терминов / А. Б. Бушев. – М., 2010. – 100 с.

13. Вербенец М. В. Розвиток юридичної термінології періоду становлення. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. / М. В. Вербенец. – К.: ВПЦ „Київський університет”, 2003. – 90 с.
14. Власенко С. В. Перевод юридического текста: когнитивные особенности номинации и реалии-профессионализмы в языковой паре английский-русский / С. В. Власенко – М.: МДІМВ (У), 2005. – 65 с.
15. Влахов С. П. Непереводимое в переводе / С. П. Влахов – М., 1980. – 352 с.
16. Гальперин И.Р. К проблеме стилистической дифференциации словарного состава современного английского языка / И.Р. Гальперин.– М., 1953. – 342 с.
17. Гамзатов М. Г. Техніка і специфіка юридичного перекладу / М. Г. Гамзатов – СПб., 2004. – 78 с.
18. Голикова Т. А. Сущность текста (тенденции в исследовании текста и его единиц) / Т. А. Голикова. – М., 1999. – 233 с.
19. Голикова Ж. А. Перевод с английского на русский / Ж. А. Голикова – М., 2003. – 90 с.
20. Гредина И. В. Перевод в научно-технической деятельности / И. В. Гредина – Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2010. – 121 с.
21. Гумбольдт В. Р. Язык и философия культуры / В. Р. Гумбольдт. – М. Прогресс, 1985. – 456 с.
22. Дайненко Л.А. Основы перекладу / Л.А. Дайненко, Л.А. Тарануха. – К.: Ельга – Ніка-центр, 2002. – 203 с.
23. Долгина Е.А. Статьи в английском языке: когнитивный анализ // Культура народов Причерноморья / Е.А. Долгина – Симферополь: Межвузовский центр «Крым» – 111 с.
24. Калюжна В.В. Стиль англomовних документів. / В.В. Калюжна. – К.: Наукова думка, 1982. – 88 с.

25. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В.І. Карабан – Вінниця: Нова книга, 2002. – 564 с.
26. Карабан В.І. Переклад з української мови на англійську мову. Навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти / В.І. Карабан – Вінниця: Нова книга, 2003. – 608 с.
27. Клименко Л.В. Сталі словосполучення в юридичній мові / Л.В. Клименко. – К.: Логос, 2000. – 128 с.
28. Квитко І. С. Термінологічні проблеми редагування / І. С. Квитко, В. М. Лейчик, Г. Г. Кабанцев. – Львів: Вища школа, 1986. – 150 с.
29. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу / А. Я. Коваленко. – К.: Фірма "Інкос", 2002. – 317 с.
30. Коммисаров В.Н. Лингвистика перевода / В.Н. Коммисаров – М., 1980. – 167 с.
31. Комиссаров В.Н. Теория перевода / В.Н. Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1990. – 247 с.
32. Конакова Е.И. Англоязычный юридический текст как объект лингвистического исследования. Культура народов Причерноморья / Е.И. Конакова – Симферополь: Межвузовский центр «Крым», 1982 – 204 с.
33. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Учебное пособие / В.Н. Комиссаров. – М.: ЭТС, 2004. – 424 с.
34. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. / В.В. Коптілов. – К. : Юніверс, 2003. – 280 с.
35. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу / І.В. Корунець. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 449 с.
36. Корунець І.В. Вступ до перекладознавства. Підручник. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 512 с.

37. Красовская О.В. О специфике судебного диалога // Культура народов Причерноморья / О.В. Красовская. – Симферополь: Межвузовский центр «Крым» – 224 с.
38. Кушнерук С. П. Документная лингвистика: учеб. пособие / С. П. Кушнерук. – Волгоград : Волгоградское научное изд-во, 2007. – 313 с.
39. Латышев Л.К., Семенов А.Л. Перевод: теория, практика и методика преподавания. Учебное пособие для студентов переводческих факультетов высших учебных заведений / Л.К. Латышев, А.Л. Семенов – М., 2003. – 192 с.
40. Левицкая Т.Р., Фитерман А.М. Теория и практика перевода с английского языка на русский (Издательство литературы на иностранных языках) / Т.Р. Левицкая, А.М. Фитерман – Москва, 1963. – 263 с.
41. Маслова В.А. Лингвокультурология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. А. Маслова. – М.: Академия, 2001. – 208 с.
42. Миньяр-Белоручев Р.К. Теория и методы перевода / Р.К. Миньяр-Белоручев – М., 1996. – 208 с.
43. Мойсеєнко С. М. Прагматичні особливості англомовного науково-технічного дискурсу / С. М. Мойсеєнко. – Луцьк : Наукові записки, 2007. – 363 с.
44. Назаров В. Ф. Курс юридического перевода / В. Ф. Назаров. – М. : МГУ, 2000. – 166 с.
45. Петухов С.В. Особенности перевода английских и русских юридических текстов на современном этапе / С.В. Петухов. – М, 2002. – 104 с.
46. Постриган С.В. Усталені словосполучення в англійському інституційному юридичному тексті: лінгвокультурологічний та комунікативно-прагматичний аспекти / С.В. Постриган – Київ: київськ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка., 2009. – 17 с.

47. Пронина Р.Ф. Перевод английской научно-технической литературы: учебн. пос. для вузов / Р. Ф. Пронина. – М.: Высшая школа, 1986. – 175 с.
48. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. – М., 1974. – 240 с.
49. Снігур С. Д. Юридичні терміни як перекладознавча проблема / С. Д. Снігур. – Львів, 2003. – 570 с.
50. Судовцев В. А. Научно-техническая информация и перевод / В. А. Судовцев. – М. : Высшая школа, 1989. – 231 с.
51. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / С. Г. Тер-Минасова. – М.: Слово/Slovo, 2000. – 624 с.
52. Томсон Г.В. Курс юридического перевода (гражданское и торговое право) / Г.В. Томсон. – М.: МДІМВ, 2004. – 246 с.
53. Тюленев С.В. Теория перевода : учеб. пособие / С.В. Тюленев.– М. : Гардарики, 2004. – 336 с.
54. Федоров А.В. Основы общей теории перевода / А.В. Федоров. – М, 1983. – 433 с.
55. Федотова И.Г. Юридические понятия и категории в английском языке / И.Г. Федотова – Обнинск, 2000. – 344 с.
56. Швейцер А.Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты / А.Д. Швейцер. – М. : Наука, 1988. – 44 с.
57. Шугрина Е.С. Техника юридического письма / Е.С. Шугрина – М., 2000. – 53 с.
58. Щепотина Е.В. Лингвокультурные факторы перевода юридического текста / Е.В. Щепотина. – Воронеж : ВГУ, 2002. – 37 с.

РЕФЕРАТ

Робота складається з 56 сторінок. Список використаної літератури налічує 58 джерел.

Предметом дослідження є особливості застосування граматичних перекладацьких трансформацій під час перекладу юридичних текстів.

Мета дослідження полягає у тому, щоб описати специфіку застосування граматичної трансформації при передаванні англомовних юридичних текстів українською мовою.

Методи дослідження представлені за допомогою порівняльного аналізу.

Ми розглянули конкретні приклади юридичних текстів, з описових і порівняльних точок зору.

Перший розділ є теоретичним дослідженням, яке спрямоване на поглиблений аналіз змісту цієї теми на основі наукової літератури.

У другому, аналітичному розділі, увага зосереджена на практичному використанні перекладацьких трансформацій на основі наукових і технічних матеріалів у галузі юриспруденції.

Наукова новизна і теоретична значимість роботи полягає в тому, що в роботі ми дослідили та проаналізували сучасні тенденції та підходи до вивчення проблем перекладу юридичних текстів.

Ключові слова: ЮРИДИЧНІ ТЕРМІНИ, СИНТАКСИЧНІ МОВНІ СТРУКТУРИ, АТРИБУТИВНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ, ТРАНСФОРМАЦІЇ, ПЕРЕКЛАД.

SUMMARY

Diploma paper: 56 p., 58 sources.

The subject the of research is features of application of grammatical translation transformations on the morphological and syntactic levels during the translation of judicial texts.

The purpose of the research is to describe the specific use of grammatical transformations in the transmission of English judicial texts in Ukrainian language.

Methods of the research are represented by literary analysis; comparative methods, systematization of the results obtained.

We consider specific examples of typical judicial texts from the descriptive and comparative points of view.

The first section is a theoretical research aimed at in-depth analysis of the content of the topic on the basis of scholarly literature.

In the second, analytical section, attention is focused on the practical use of translational transformations in scientific and technical materials in jurisprudence.

Scientific novelty and theoretical significance of the work is attributed to the fact that we have studied and analyzed current trends and approaches to the study of translation problems in judicial texts.

Key words: JUDICIAL TERMS, SYNTACTIC STRUCTURES, ATTRIBUTIVE WORD-GROUPS, TRANSFORMATION, TRANSLATION.